

# Berilo

za gluhaneme otroke  
3. in 4. šolskega leta.

Sestavili:

I. Erbežnik, V. Zupančičeva in V. Mazi.



Založilo ravnateljstvo drž. zavoda za  
gluhoneme v Ljubljani.

Litografija J. Blasnika nasl.

1921.

45863



*Knjiga ti pravi:*

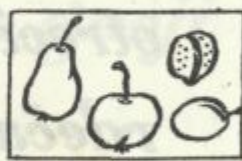
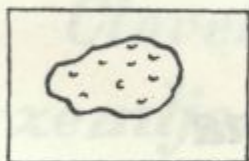
*Pripovedovala ti bom lepe pove-  
sti in pesmi. Pokazala ti bom  
lepe slike. Delala ti bom vese-  
lje. — Ti pa me varuj! Ne prije-  
maj me z umazanimi rokami,  
ne vihalj in ne trgaj mojih li-  
stov! — In dobra prijatelja bova!*

**3. šolsko leto.**



# Jesen.

*Sedaj je jesen. Dnevi se krajšajo, noči se daljšajo. Hladno je. Večkrat dežuje. Listje na drevju rumeni in odpada. Kmet koplje krompir in puli peso, repo in korenje. Sadje je zrelo.*



## Jesen.

*Po njivah se živina pase,  
več žitne bilke ni nikjer;  
plevel zdaj po strnišču rase,  
pastirčki kurijo zvečer.*



*Jesen rumena, dobra žena!  
otroci se te vesele;  
rdeča, bela in rumena  
na drevju jabolka xore.*





## Zemlja.



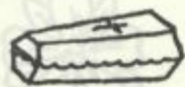
*Zemljo vidimo na vrtu, na polju, na travnikih, v gozdu in v vinogradu.*

*Črna zemlja je rodovitna. Peščena ali kamenita zemlja je nerodovitna.*

*Človek koplje, orje in gnoji zemljo.*

*Na zemlji rastejo drevesa, grmi, trava, cvetice in zelišča.*





## Pogreb.



*Po cesti je šel pogreb. Spre-  
daj je nesel moč velik križ. Za  
križem je šel duhovnik. Za  
duhovnikom so nesli štirje moč-  
je krsto. V krsti je bil mrlič. Za  
krsto so šli sorodniki in mr-  
ličevi xnanci. Na pokopališču  
so zakopali krsto v grob.*





# Mlin.



*Dedek je napravil vreteno z lopaticami in urexal dve rogovili. Blixu hiše je tekla vodica. Otroci so veseli nesli vreteno k vodici. Rogovilice so vtaknili v zemljo in položili nanje vreteno. Voda je hitro obračala vreteno, ki se je vrtelo, da je bilo veselje. Otroci pa so skakali in ploskali, ker so imeli mlinček.*



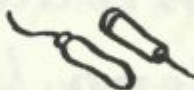
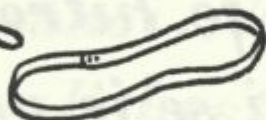




# Čevljar.



Čevljar pomeri nogo. Potem ureže usnje. Iz usnja naredi čevlje. Pri delu potrebuje čevljar kopito, kladivo, klešče, jermen, šilo, žeblje, nož, nit, smolo in ščetine. Čevljar je obrtnik.





## Uganke.

1.

*Z glavo paha,  
s srcem kuha,  
z nogami melje,  
v Ljubljano nas pelje.*

2.

*Od xnotraj vse življenje ni  
možiček videl svoje hiše  
in vendar vedno v nji tiči:  
Kako se gospodar ta piše?*

3.

*Pet sinov ix ene hiše,  
pa se vsak drugače piše.*



# Miklavž in parkelj.



*Miklavž-bradač  
ix raja prihaja,  
obila darila  
marljivim daja.*



*A parkelj-rogač  
ix pekla prišepa,  
x gorjačo-tepačo  
lenuhe otepa.*



## Hiša.

Ljudje stanujejo v hiši. Hišo stavi-  
jo xidarji in tesarji. Hiša ima xid  
ix opeke in kamna. Na hiši je streha.  
Ta je krita x opeko ali s slamo. Na  
strehi je dimnik. Hiša ima vežna  
vrata in mnogo oken. V hiši so: ve-  
ža, kuhinja, sobe, hodnik, stopnice,  
shramba, klet in podstrešje.

Gluhonemnica je velika hiša.  
V vasi so majhne hiše.




**Jaslice.**


*Otroci delajo jaslice. V kot pritrdijo trioglato desko. Iz goxda pri-  
nesejo zelenega mahu. Iz mahu na-  
pravijo na deski hribček. Pod hrib-  
ček postavijo hlevček, na hribček  
pa mesto Betlehem. Po hribčku  
razstavijo pastirce, ovce, pse in  
drevesa. V hlevu leži Jexušček v  
jaslicah. Pri njem sta Marija in  
Jožef. Pred hlevčkom stoje trije kra-  
lji. Od stropa visi angel.*



## Zima.

*Poximi pada sneg. Zunaj je mrax. Voda zmrzne. Otroci se sankajo, drsajo po ledu in delajo sneženega moša. V topli obleki nas ne zebe. V sobi zakurimo peč. Dan je kratek, noč je dolga. Poximi praznujemo Božič.*



## Za novo leto.

*Novo leto - dobro leto*

*Bog nam daj!*

*Samo da bi bili zdravi,*

*xmerom zdravi, xadovoljni,*

*Bog nam daj!*

*Komur pa ni to xadosti,*

*naj se vsak dan trikrat posti.*



## Na ledu.

*Sneg pokriva vse po redu:  
polje, hrib in gaj;  
mi pa drsamo po ledu,  
da je kaj.*

*Ako že nesreča hoče,  
da se kdo xvali,  
sram ga bodi, kdor se joče  
in kriči!*

*Hu, kako v ušesa reže,  
toda nam je všeč!  
Kogar xebe, pa naj leže  
spat za peč!*





## Ptice in zima.

Pokriva sneg hri-  
 be in doline. Ptice ne dobijo  
 hrane. One so lačne. Priletijo  
 k hišam. Dobri ljudje dajo  
 pticam xrnja in drobtinic.  
 Hudobni ljudje lovijo ptice  
 v xanke.



## Berač.

*Pred hišo se je vstavil star berač z leseno nogo. Vrtel je lajno na stojalu. V roki je držal klobuk in prosil vbo-gajme. Iz hiše je prišel Ja-kec in prinesel siromaku ve-lik kos kruha. Berač se je lepo zahvalil za dar in se nasmehnil dobremu dečku. Jakec je bil vesel, da je izka-zał beraču dobroto.*



## Pes in tat.

*Tat se je priplaxil ponoči na kmetiško dvorišče. Hotel je krasti. Kmet je spal v hiši.*

*Na dvorišču je bil priklenjen pes. Pes ni spal. Začel je lajati. Kmet se je xbudil in prišel ven. Tat je xbežal.*



## Govedo.

*Vol, krava in tele so govedo.  
Poleti gonimo govedo na pašo.  
Pozimi ostane govedo v hlevu.  
V jasli mu dajemo mrvo.*

*Vol vleče voz in plug. Kra-  
va nam da mleko. Iz mleka  
se dela maslo in sir. Goveje  
meso je dobro. Strojariji stro-  
jijo iz govejih kož usnje.*



## Pustne šeme.

*Pustni torek je bil. Po vasi so hodile šeme. Na obraxih so imele grde krinke. Oblečene so bile v stare, raztrgane cape. Ena šema je godla na harmo- niko. Druge šeme so plesale in se valjale po tleh. Ljudje so se tako smejali, da so jim tek- le solze iz oči.*



## Trmoglavec.

Milan se je prehladil. Zbolel je. Prišel je zdravnik in je napisal bolniku zdravilo.

Zdravilo je bilo grenko, zato ga Milan ni hotel uživati.

Drugi dan je bil deček še bolj bolan, zdravila pa se je branil. - Tretji dan mu je bilo zelo slabo. Zdaj je prosil mater za zdravilo. Zdravilo pa ni več pomagalo. Deček je umrl.

Milan je bil trmoglavec.



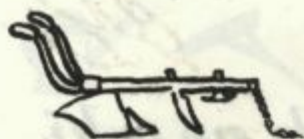


## Pomlad.



Zima je minula. Sneg je  
 skopnel. Led se je stajal. Soln-  
 ce prijetno greje. Zvončki, tro-  
 bentice, vijolice in druge cve-  
 tice cveto. Travniki in polja  
 oxelenijo. Drevje poganja in  
 cvete. Ptice si pletejo gnexda.  
 Metulji letajo po zraku. Kmet  
 orje in seje. Otroci rajajo vese-  
 ti na trati. Pomlad je prijetna.





## Orač.



*Sključen za plugom stopa orač,  
hoj! za braxdo voliča priganja;  
vrana za njim gre kokor berač,  
črve pobira in se priklanja.*

*Pridno mox obdeluje zemljo,  
s črtalom reže ji dolgo rano;  
seme rumeno poseje v njo,  
setev povlači x zobato brano.*

*Bilka priklije iz plodnih tal,  
bilka zelena, ki klas bo rodila;  
če bo dežja in solnca Bog dal,  
xetev iz setve bode obila.*





## Dva kozla.

*Dva kozla sta se srečala na oxki brvi, ki je drxala čex deroč potok.*

*„Pojdi naxaj!” je rekel beli koxel črnemu.*

*„Jax sem bil prvi na brvi in se ne umaknem!” je odgovoril črni koxel.*

*Začela sta se prepirati. Vsak je hotel priti prvi čex brv.*

*Jexno sta bušila x rogovi drug v drugega in sta oba padla v vodo.*

*Ne prepiraj se!*





## Vrt.

*Pri hiši imamo vrt. Okoli vrta je ograja. Na vrtu so gredice. Na gredicah raste solata, grah, čebula, česen, kumare, peteršilj, redkev, špinača i. t. d.. Poleti imamo na gredicah: rože, nageljne, mačehe, lilije in druge cvetice.*

*Spomladi vrt prekopljemo in pognojimo.*

*Na sadnem vrtu raste sadno drevje: jabolane, hruške, češplje, črešnje in breskve.*



## Metulj.

Nacek skače po trati. Tam zagleda pisanega metulja. Steče za njim. Metulj sede na cvetico. Nacek vxame klobuk x glave in se približa metulju. Hoče ga vjeti. Skoči in pokrije cvetico s klobukom. Metulj pa je bil hitrejši in je odletel. Žalostno gleda deček v prazen klobuk.





## Velika noč.



*O Veliki noči imamo počitnice. Mati spečejo kolač. Potem skuha-  
jo prekajeno meso in klobase  
ter pobarvajo jajca. Vse to nalože  
v jerbas in nesejo v cerkev bla-  
goslovit. V nedeljo xjutraj dobi  
vsak kos kolača in mesa. Otroci  
se posebno vesele pobarvanih ja-  
jec, ki jim pravimo piruhi ali  
pisanice.*



## Ptičje gnezdo.

*Deček moj, lepo te prosim,  
gnexdeca mi ne raxderi,  
v gnexdecu so drobna jajčka,  
jajček tudi ne poberi!*

*Drobni ptički ix teh jajček  
bodejo se ixvalili  
in po vejicah skakljali  
in škodljiv mrčes lovili.*

*Deček ptico je ubogal,  
kakor ga je xaprosila  
in ko mami je povedal  
zgodbo, ga je pohvalila.*



## Jagnje.

Oče so kupili Anki belo jagnje. Anka je privexala jagnjetu okoli vratu rdeč trak. Peljala je lepo živalico na travnik ob potoku.

Tam se je jagnje napaslo zelene travice, napilo se vode iz potoka in veselo skakalo okrog Anke. Zvečer je odpeljala deklica jagnje v hlev.

Jagnje je doraslo v ovco. Ovca je imela dolgo volno. Oče so ovco večkrat ostrigli. Iz volne so mati spredli nit in dali napraviti Anki toplo obleko.





## Črešnje.



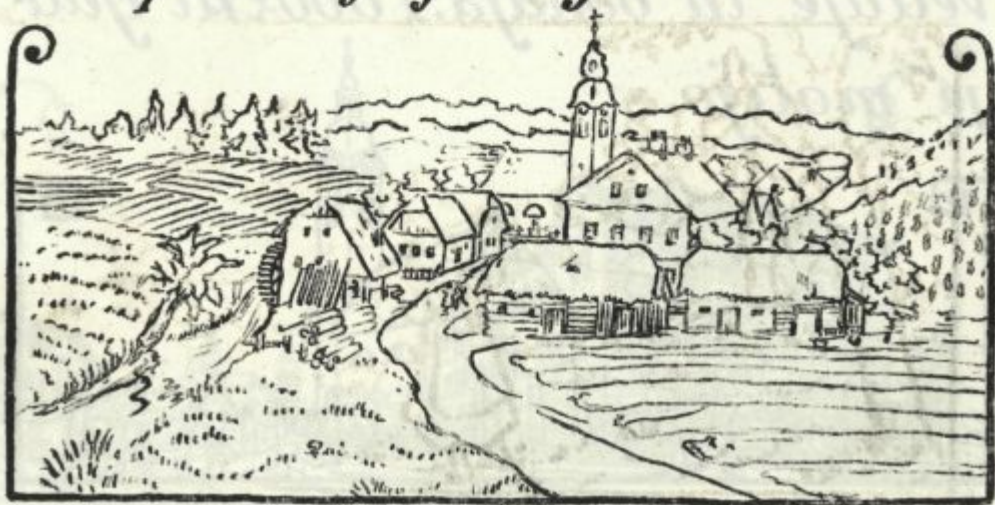
Andrejček in Lenčka sta ugle-  
dala drevo, polno rdečih črešenj. And-  
rejček spleza na drevo in stopi na  
suho vejo. Veja se zlomi in deček te-  
lebne na tla. Strašno ga xaboli in  
ne more vstati. Lenčka začne jo-  
kati in teče domov. Očetu pove ne-  
srečo. Oče prihiti k drevesu in vi-  
di, da si je Andrejček zlomil nogo.  
Odnese ga na ramah domov, xa-  
preže konja in odpelje dečka v bol-  
nico. — Ne stopaj na suhe veje!



## Vas.

*Vas stoji navadno ob potoku, ki goni mlin in žago. Vaške hiše so majhne. Nekatero so xidane, druge so lesene. Pri hišah so hlevi in skednji. Za hišami so vrtovi. V vasi se nahaja tudi šola in cerkev. Za cerkvijo je pokopališče. Okoli vasi se razprostirajo polja, travniki, vinogradi in gozdovi.*

*Prebivalci vasi se imenujejo vaščani. To so kmetje in različni obrtniki n. pr.: čevljarji, krojači, kovači. t. d.*





## Cerkev.

V cerkvi prebiva Bog, zato pravimo cerkvi tudi božja hiša. Zunaj ima cerkev xvonik. Na xvoniku je cerkvena ura. Vrh xvonika je križ. V xvoniku so xvonovi. V cerkvi so oltarji, prižnica, spovednice, klopi in kropilni kamen. Na koru so orgle. Duhovnik mašuje, pridiguje, spoveduje in obhaja. Pobožni ljudje molijo.



## Gluhonemnica.

*Mladina mora obiskovati šolo.  
 Deca, ki sliši, se uči v ljudski šoli.  
 Otroci, ki ne slišijo in ne govorijo,  
 so gluhonemi. Oni se učijo v gluho-  
 nemnici. Jax sem gluhonem, xato sem  
 v gluhonemnici. Učim se govoriti,  
 pisati, brati, računati, risati, telova-  
 diti, i. t. d. Dečki se učijo še mixar-  
 stva, rexbarstva, pletenja in karto-  
 naše. Deklice se vadijo šivanja,  
 krpanja, kvačkanja in pletenja.  
 Šola je koristna.*



## Lažnik.

Mihec je pasel ovce pod goxdom. Nekega dne je pritekel v vas in je kričal: „V goxdu je volk!“ Kmetje so hiteli s palicami in puškami v goxd. Volka ni bilo. Mihec jih je nalagal. — Nekaj dni potem je paštirček xopet pridirjal v vas in je vpil: „Volk, volk!“ Vaščani so xopet preiskali goxd. Volka niso našli. Mihec jih je xopet nalagal. — Teden kasneje se je xares prkaxal volk. Mihec je bežal v vas in klical: „Pomagajte! Volk je prišel!“ Kmetje so rekli: „Lažniku ne verjamemo.“ Ostali so doma. — Mihec se je vrnil na pašnik. Volk je raxtrgal najlepšo ovco. Deček jo je moral plačati.





## Poletje.



Za pomladjo pride poletje. Takrat so dolgi dnevi in kratke noči. Vroče je, da teče pot od čela. Zanjice xanjejo doxorelo xito. Kosci kosi-jo in sušijo travo. Kmetje voxijo seno domov. Otroci xobljejo jagode, črešnje in borovnice. V goxdu rastejo volčje jagode, ki so strupene. Ob lepih dnevih se je prijetno kopati. Včasih je poleti huda nevihta.



## Ogenj.

Otroci so se igrali pri hlevu z vřigalicami. Goreča vřigalica je padla na suho slamo. Slama se je vnela in hlev je začel goreti. Otroci so se prestrašili in zbežali. Sosedje so prišli gasit. Ženske so prinašale vodo v škafih. Moški so metali vodo na plamen. Gasilci so pripeljali brixgalnico. Brixgali so vodo na hlev in pogasili ogenj. Pogorelo je mnogo slame in sena. Od hleva je ostalo samo xidovje. - Ogenj ni igrača!



## Nevihta.

Solnce so zakrili črni oblaki. Močna sapa je vxdignila prah in pripogibala drevje. Svetli bliski so švigali po nebu. Grom je bobnel po zemlji. Debele deževne kaplje so naletavale. Ljudje so pustili delo in bežali s polja. Vlila se je huda ploha, ki je bila pomešana z debelo točo.

Nevihta je kmalu ponehala. Nebo se je xopet xjasnilo in solnce je posijalo. Prikaxala se je pisana mavrica. Ljudje so se vrnili na delo. Veseli so bili, da toča ni napravila velike škode.



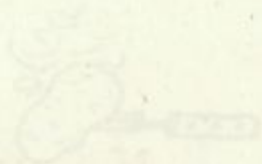
## Kopanje.

V počitnicah bo zelo vroče. Kadar bom imel čas, se pojdem kopat. Mati mi bodo napravili kopalne hlače. Vzel bom tudi milo in brisačo ter pojdem k potoku. Na bregu se bom slekel. Ko se bom ohladil, pojdem v vodo. V vodi se bom umil z milom. Učil se bom tudi plavati. Dokler ne bom znal plavati, ne pojdem v globoko vodo. Tam bi utonil. Po kopanju se bom obrisal z brisačo. Potem se bom oblekel in vrnil domov. Kopanje je lepa in zdrava zabava.





# Krompir.



Jeseni dozor krompir.

Ljudje ga izkopavajo iz zemlje,  
napolnijo s njim vreče in kešare,  
nebove vse skupaj pa vozova in  
odvažajo domov. Doma spravijo  
krompir v klet, da jim pozimi ne  
povrne.

## 4. šolsko leto.

ljude in živalim. Da se kuhajo,  
v vreči in peči. Živali uživajo  
tudi sirov krompir.







# Krompir.



*Jeseni doxori krompir.*

*Ljudje ga izkopavajo iz zemlje, napolnijo x njim vreče in košare, nalože vse skupaj na voxove in voxijo domov. Doma spravijo krompir v klet, da jim poximi ne xmrzne. Krompir je dobra hrana ljudem in xivalim. Da se kuhati, pračiti in peči. Živali uxivajo tudi sirov krompir.*

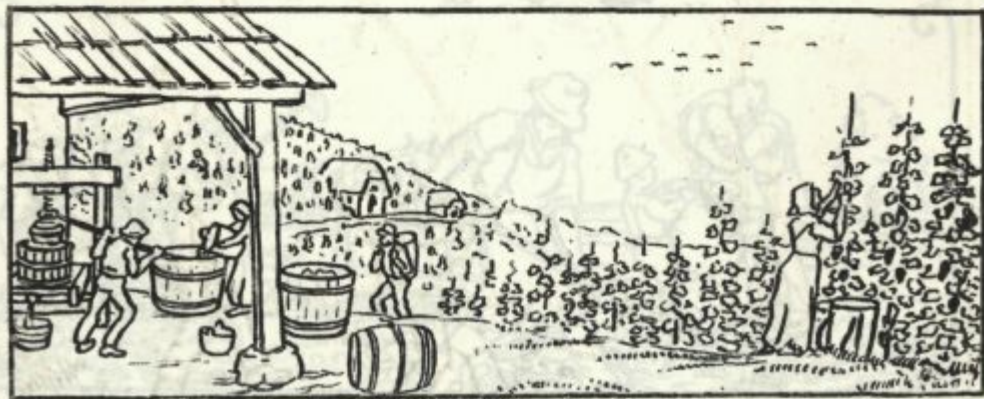




## Trgatev.



Po osojnih goricah se širijo lepi vinogradi. Ko doxori jeseni grozdje na trtah, se xaçne trgatev. Veseli ljudje nosijo polne brente sladkih jagod v xidanico ali leseni hram, ki stoji sredi vinograda. Tam devajo grozdje v kad ali v stiskalnico. Potem ga tlaçijo ali stiskajo v sok, ki mu pravijo mošt. Mošt je sladek kakor grozdje. Čex nekaj časa se ixpremeni mošt v vino, ki ni več sladko. Vino pretoçijo v sode. Vinogradniki prodajo vino, nekaj pa ga obdrxijo doma.





# Oreh.



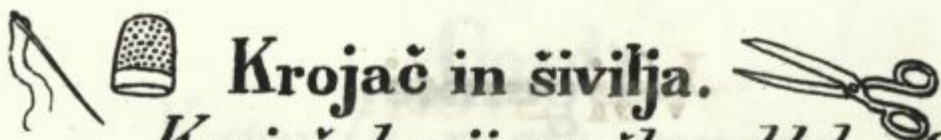
Kraj pota stal je oreh poln sadu; ko pride jesen, nima več miru; kdor mimo gre, orehe klati, po vejah s palico in z drogom mlati. Oklešččen oreh toži in vzdihuje, o taki nehvaležnosti žaluje: ni dosti, da jim dajem dobro hrano, naposled še grdo ravnajo z mano.



## Vsi sveti.

*O Vseh svetih obiskujejo ljudje pokopališče. Tam okrasijo grobove umrlih staršev, bratov, sester in sorodnikov. Po nagrobnih kamenih in križih obesijo lepe vence. Na gomilah prižgejo sveče in svetilke. Potem molijo za duše pokojnikov, da bi prišle v nebesa.*





## Krojač in šivilja.

*Krojač kroji moško obleko. Šivilja šiva ženskam in izdeluje tudi perilo za moške. Iz suknenega, bombastega, platnenega ali svilenega blaga urežeta po meri posamezne dele. Te dele potem sešijeta. Ko je obleka gotova, jo zlikata. Krojač in šivilja potrebujeta v svojem rokodelstvu: mero, škarje, šivanko, naprstnik, nit, šivalni stroj, likalnik, gumbe, xapponke in trakove.*



# Uganke.

1.

Voda daje mi življenje,  
da se gibljem in vrtim;  
meni ni jedi potreba,  
tebi jax za jed skrbim.

2.

Šest dni obleka je njegova bela,  
in črna sedmi dan, ko več ne dela.

3.

Visoko na strehi čepi  
moxiček in kadi.



## Gozd.

V gozdu raste mnogo drev-  
 ves in grmovja. Drvarji sekajo  
 smreke, jelke, bore, bukve, hraste  
 in brexe. Posekano drevje raxžaga-  
 jo v hlode, ali pa v drva. Ubogi  
 ljudje nabirajo v gozdu dračje  
 za kurjavo. Otroci iščejo lešni-  
 kov, gob, jagod, borovnic in malin.  
 V gozd xahaja tudi lovec s puško  
 na rami. On strelja xajce, srne,  
 lisice in drugo divjačino.





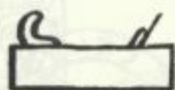
## Smreka.



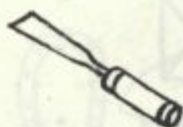
Smreka je gozdno drevo. V zemlji ima korenine. Iz korenin raste visoko, ravno deblu. Po deblu se cedi smola. Vrh debla so veje, ki so pokrite s zelenimi iglami. Na vejah vise storži ali češarki. Storži imajo luske. Pod luskami je smrekovo seme. Smreka daje dober les za pohištvo, pa tudi drva za kurjavo. Lub rabijo strojarji.








## Mizar.



*Na tleh bi človek pri jedi sedel,  
na tleh bi posteljo svojo imel,  
če Bog bi ne bil ustvaril mizarja,  
ki dela za kmeta in za vladarja.*

*Stol, mizo in klop, kar človek želi,  
mizarjeva roka vse naredi;  
omaro in posteljo, pisano skrinjo,  
ki bo veselila zelo gospodinjo.*



Ali znaš naštetih mizarško orodje? 



## Pismo.



Marica je pisala starišem. List je xalepila v kuverto. Na kuverto je napisala naslov. Šla je na pošto in kupila xnamko, ki jo je prilepila k naslovu. Potem je vrgla pismo v nabiralnik. Čex nekaj dni so ji starši odgovorili. Pismonoša ji je prinesel pismo. Na xnamki je bil poštni pečat. Deklica je vesela čitala poročilo od doma.





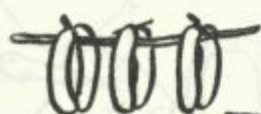
## Kovač.



*Pri cesti stoji kovačnica. V njej tolče kovač po nakovalu. V eni roki drži težko kladivo, v drugi roki pa razbeljeno železo s kleščami. On kuje železo. Z nogo pritiska meh. Iz ognja švigajo iskre v strop.*

*Kovač izdeluje podkove, žebelje, motike, lopate, pluge, brane i. t. d. On podkuje konja in okuje kolesa in vozove. - Kovač je rokodelc.*





## Koline.



*Pri sosedovih so klali. Mesar je privlekel ix svinjaka debelega prašiča. Vxel je oster nož in ga xasadil živali pod vrat. Kri je tekla v škač. Mrtvega prašiča so položili v veliko korito. Tam so ga oparili x vrelo vodo in mu porvali ščetine. Potem ga je obesil mesar na kavelj, prerexal trebuh in pobral drob. Sosedka je pretopila slanino v mast. Mesar je napravil mnogo klobas.*



## Požeruh.

Tinetu so dišali topli ocvirki. Jedel jih je, da ni mogel nehati. Mati so postavili na mixo še pečenih klobas. Tine je izbral najdebelejšo krvavico in je požiral kar cele kose. Potem je brx snedel še okroglo jetrnico. Ko pa je hotel načeti tretjo klobaso, se mu je uprlo. Postalo mu je slabo in izbljuval je vse, kar je povxil. Ves teden je bil bolan. Moral se je vsak dan postiti, da se mu je želodec xopet popravil.



## Zimski dan.

*Solnce se od daleč skriva,  
vrana leta okrog hiše,  
tanek veter xunaj piše,  
tla pa debel sneg pokriva.*

*Tam na klancu je vse živo;  
vkup so ix vasi otroci,  
vsak sani v premrli roci  
voxi in drži se krivo.*



## Kurent.

*Kurent je bil poreden godec. Rad je nagajal ljudem. Nekoč je srečal kmetice, ki so nesle polne košare jajc naprodaj. Zagodel jim je na harmoniko. Kmetice so začele vriskati in plesati, da so jim košare popadale na tla. Vsa jajca so se razbila. Porednež ni čakal, da bi ga ženske nabile in je brž odnesel pete.*

*Kurent je delal v življenju same neumnosti. Zato je na pustni torek njegov god.*



## Konj.

Konj je najlepša domača žival. Ima podolgasto glavo. Oči so velike in bistre. Ušesa so koničasta in gibka. Na dolgem vratu je griva. Dlakka je gladka. Na tenkih in skočnih nogah so kopita. Vsako kopito je podkovano s podkvo. Rep je žimnat.

Konj je zelo močan. On vleče voz, nosi jexdeca in tovore. Žre oves, seno in deteljo. Mlademu konju pravimo žrebe.







## Železnica.



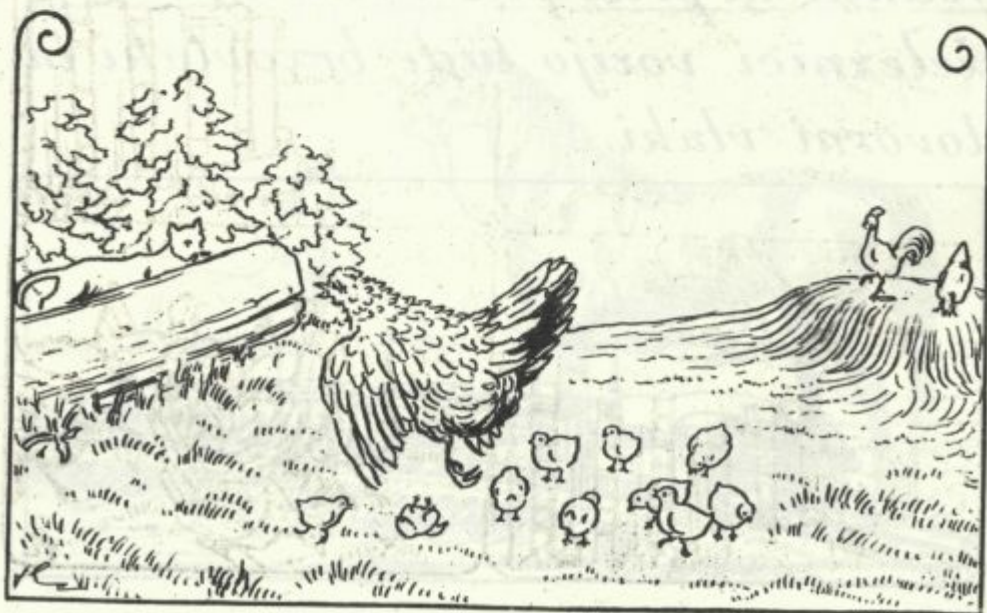
Domov se peljem po železnici.  
 Na kolodvoru stopim k blagajni.  
 Tam kupim vožni listek. V čakal-  
 nici počakam na osebni vlak.  
 Vlak pridrdra po tiru in se vstavi.  
 Mnogo potnikov izstopi. Jaz vsto-  
 pim v voz tretjega razreda. Loko-  
 motiva zapuha in vlak se odpelje.  
 Vožimo se hitro. Včasih se peljemo  
 skozi predor. Med vožnjo pride spre-  
 vodnik in preščiptione vožne listke. Po  
 železnici vožijo tudi brxovlaki in  
 tovorni vlaki.



## Kuretina.

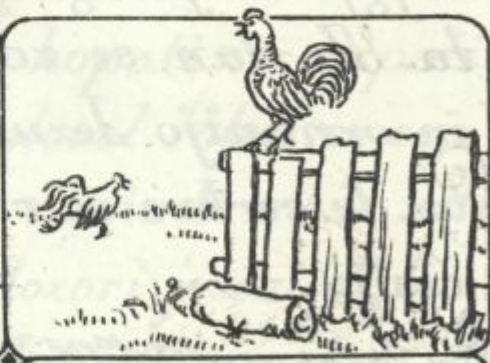
*Kura je domača ptica. Ptice imajo perje, po dve nogi in perutnici. S kljunom pobirajo hrano. Petelin ima na glavi rdeč greben in na nogah ostroge. Kokoš nese jajca. Koklja izvali piščeta. Brani jih pogumno sovražnikov.*

*Kuretina nam daje tečno meso in jajca za živex, mehko perje pa za blaxine.*



## Petelinčka.

*Borila sta se petelinčka dva,  
 kateri na dvorišču bo gospod.  
 Močnejši zmaga ter zleti na plot:  
 Kikiriki! na xnanje xmago dá.  
 Kar jastreb xviška nadenj prileti,  
 pograbi ga, odnese Bog vé kam.  
 Premagani črex kratko oxdravi  
 in moško kurjo družbo vodi sam.*



## Veliki teden.

Spomladi se veselimo lepih veliko-  
nočnih praxnikov. Cvetno nedeljo ne-  
semo blagoslovit v cerkev pisane  
butare in zelene oljke. Veliki četrtek  
xavežejo xvonove, v cerkvi pa posta-  
vijo božji grob. Veliki petek se spomi-  
njamo Jexusove smrti in molimo ob  
božjem grobu. Veliko soboto xjutraj  
blagoslovijo ogenj, popoldne pa jedi-  
la. Ta dan se xopet oglasijo xvonovi  
in oxnanijo Jexusovo vstajenje ix gro-  
ba. Ix cerkve se raxvrsti slovesna pro-  
cesija.



## Polje.

Veliko njiv skupaj imenujemo polje. Ljudje, ki polje obdelujejo, so poljedelci ali kmetje. Največ poljskega dela je spomladi. Takrat je treba raztrositi gnoj po njivah, preorati zemljo in povlačiti kraje. Nato posejejo kmetje žito, korenje, deteljo, konopljo in lan. Sadijo pa krompir, zelje, koruxo in fižol. Krompir, koruxo in fižol je treba kasneje okopati in osipati. Plevice plevejo plevel. Poleti se seje repa in ajda. Ako ni hude suše, velike moče in toče, doxori jeseni dobra letina. - Na polju živijo xajci, krti, miši, škrjanci, prepelice i. dr.





## Jablana.

Jablana je sadno drevo. Dolge in krive veje tvorijo krono. Po vejicah so popki. Iz njih poženejo spomladi zeleni listi in rdečkasti cveti. Cvet dozor v sad, ki se zove jabolko. Jabolka so kislá ali sladka. Uživamo jih lahko sirova, kuhana ali pečena. Iz jabolk tolčemo tudi mošt ali napravimo krhlje. Nexrelo sadje je škodljivo!

Katera sadna drevesa še poznaš?





## Čebele.

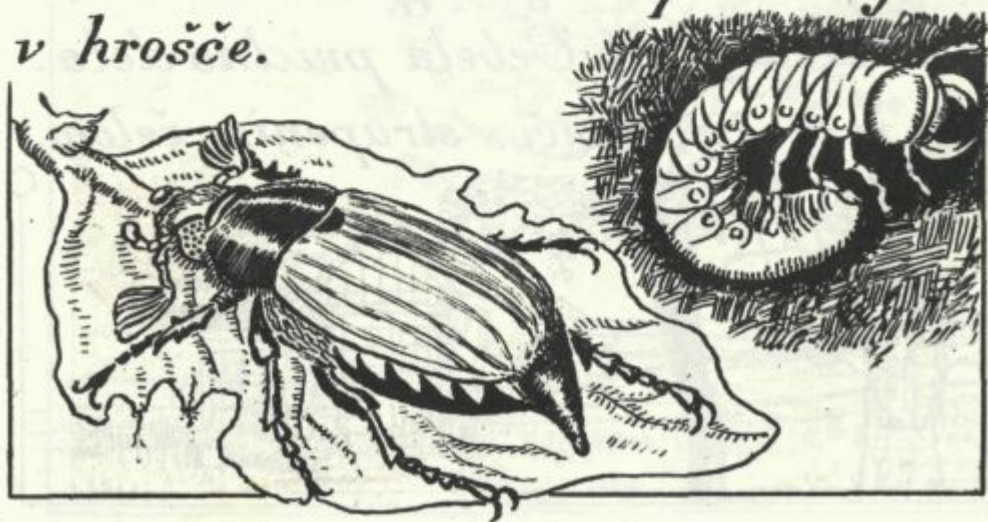


Na vrtu je čebelnjak. V njem so panji. V vsakem panju živi velika čebelna družina: matica, čebele in trotje. Stanujejo v satju, kjer imajo tudi žalego in hrano. Satje je iz voska in razdeljeno v celice. Čebele odletavajo in priletavajo skozi žrelo. Ob lepih dneh nabirajo po cveticah obnožino in srkajo med. Z obnožino in medom hranijo sebe in žalego. Spomladi čebele rojijo. Roj se vsede na kako vejo. Čebelar ga ogrebe in dene v prazen panj. Čebela pridno dela. Ako jo dražiš, te piči s strupenim želom.



## Rjavi hrošč.

Rjavi hrošč je zelo škodljiva žuželka. Spomladi prileze iz zemlje. Zleti na drevesa in objeda listje in cvetje. Podnevi mirno visi na listju. Takrat ga lahko pobereš in pokončaš. Zvečer leta okoli. Čez nekaj časa xleze xopet v zemljo. Tam leže jajčka in pogine. Iz jajčk se izležejo ličinke, ki grizejo rastlinam korenine. Ličinke prerivajo zemljo tri leta in napravijo mnogo škode. V četrtem letu se izpremenijo v hrošče.





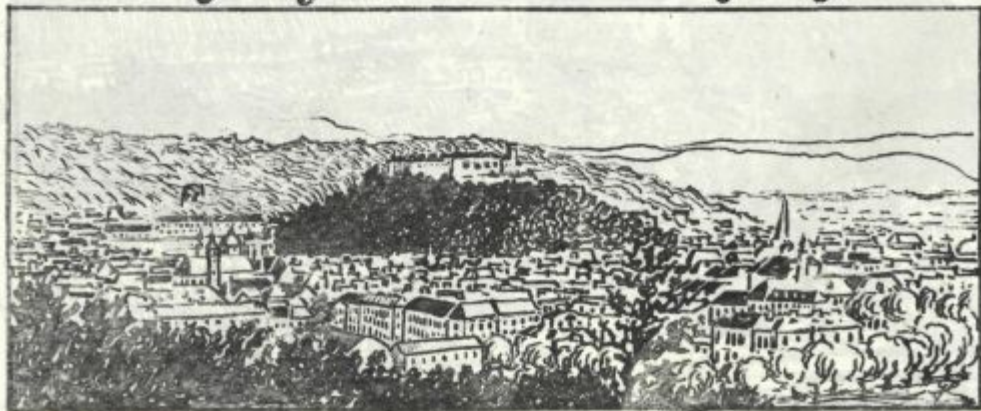
## Na Gradu.

Zadnjič smo bili na Gradu. Šli smo po poti, ki se vije po strmem pobočju. Na vrhu hriba je dolg drevored in velik grad z visokim stolpom. Z Grada smo imeli lep razgled na Ljubljano, na Barje in na Posavje. Videli smo mnogo vasi, gozdnate hribe in visoke planine. Na planinah je ležal sneg.



## Ljubljana.

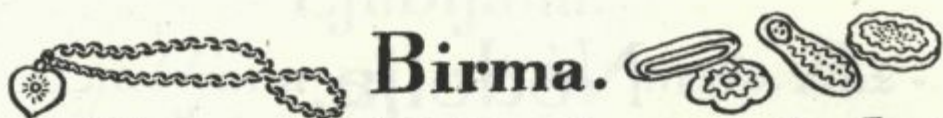
Ljubljana je veliko mesto. Rax -  
 prostira se ob vxoňju Grada. V  
 mestu so visoke in lepe hiše. Med  
 hišami so ceste in ulice. Po nekaterih  
 cestah vozi električna cestna želez -  
 nica. Pri hišah je tlakovan hodnik  
 za pešce. V mestu je trg. Na trgu pro -  
 dajajo meso, sadje, zelenjavo, čevlje,  
 igrače i. dr. V nekaterih hišah so veli -  
 ke prodajalne z lepimi izložbami. V  
 Ljubljani je mnogo cerkva, šol in vo -  
 jašnic. Nasproti gluhonemnice je bolnica.  
 Skoxi Ljubljano teče reka Ljubljanica.



## Nedelja.

Stanko ni hodil ob nedeljah k maši. Šel se je potepat na polje ali v gozd. Neko nedeljo je prišel za njim cerkveni xvon. Ko ga je potepuh ugledal, je začel ves prestrašen bežati proti cerkvi. Odslej je šel deček vsako nedeljo k maši.





## Birma.

Marica je dobila od gospoda kateheta listek za sveto birmo. O Binkoštih se je pripeljala botra v lepi kočiji in vxela belo oblečeno deklico v cerkev. Tam je stalo v vrsti mnogo birmancev in birmank z botri in botrami. V sredi je hodil škof.

Oblečen je bil v zlat plašč. Na glavi je imel mitro, v roki pa je držal dolgo in svetlo palico. Ko je prišel k Marici, jo je nalahko udaril z dvema prstoma po licu. Tako jo je birmal. Po sveti birmi je kupila botra Marici zlato verigico z obeskom, mnogo slaščic in sadja. Doma pa je dobila dobro kosilo.



## Kosec.

*Za pasom dve osli  
in čutarico,  
pa koso na ramo  
in, hajd, na goro!*

*Pred solncem že klepljem  
in brusim koso,  
po travi jo sučem  
x nevtrudno roko.*

*Voxiček nalagam,  
poženem domu,  
xapojem, xavriskam:  
„Oj, hvala Bogu!”*



## Kresni večer.

Fantje so nanесли vrh hriba suhega lesa in slame. Postavili so visoko grmado. V mraku so jo zakurili. To je bil kres. Mi otroci smo veselo skakali okoli ogrja in tudi čex ogenj. Prilagali smo še vej in dračja. Fantje in dekleta so peli in plesali. Možje so se razgovarjali o starih časih in kadili ix pip. Tudi na drugih gričih so goreli kresovi. Ko je naš kres dogorel, smo se vrnili proti domu. Spotoma so nas obletavale svetle kresnice.



# Žito.

*Pšenica, rž in ječmen se imenujejo žito. Kadar je žito zrelo, se začne žetev. Ženjice nabrusijo srpe in gredo žet. S povesmí xvežejo snope. Snope xložijo na kope. Gospodar naloži snope na voz in odpelje domov. Zdevlje jih v koxelc, da se osušijo. Potem jih xnosijo mlatici na pod in omlatijo s cepci. Iz žitnega xrnja xmelje mlinar moko. Iz moke spečejo mati kruh in pogačo.*



## Mlatiči.



*Brǎ, mlatiči, mi vstanite,  
brǎ na delo urnih rok;  
cepce v roke vsi vxemite:  
pika-poka-pika-pok!*

*Ti obračaj, jax bom stresal,  
Jože xmetaj v kot širok,  
Tone cepce bo navexal:  
pika-poka-pika-pok!*





## Pregovori.

*Brex setve ni žetve.*

*Pridni človek ima kruha,  
glad mori samo lenuha.*

*Kdor izbira, dobi izbirek.*

*Ne kradi, in če najdeš kaj,  
lastniku hitro daj naxaj!*

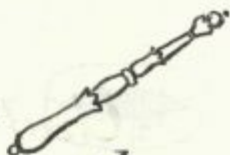
*Ne samo do praga,  
čex prag mora nesnaga.*

*Bolexni sto imamo,  
a xdravje eno samo.*





## Kralj Matjaž.



*V neki gori je velika votlina. Za kamenito mixo spi kralj Matjaž. Ima dolgo sivo brado, ki se mu ovija okoli mixe. Na glavi nosi zlato kro- no. Ogrnjen je s kraljevskim plaščem. V rokah drži težak meč. Na tleh vot- line spi mnogo vojakov. To je Matja- ževa vojska. Kadar bodo našo domo- vino napadli sovražni sosedje, ta- krat se bo zbudil kralj Matjaž. Po- klical bo svoje vojake in bo z njimi premagal naše sovražnike.*



## Gad.

Gad je strupena kača. Po hrbtu ima temnorjav ali črn roglast trak. Na glavi delata dve temni progi podobno črke V. Gad živi po prisojnih krajih, najrajši na skalovju. Ob lepem poletnem vremenu prilixe iz luknje in se xvije v svitek. Ako ga kaj xmoti, xlexe xopet v luknjo. Razdražen gad piči. V gobcu ima dva votla, strupena xoba. Gadov pik xastrupi kri. Človek, ki ima xastrupljenokri, umrje. — Poleti ne hodi bos po skalovju!



## Počitnice.

Peter je dobil dobro ixpričevalo. Vesel se je odpeljal na počitnice. Doma je ponosno pokazal ixpričevalo staršem in sosedom. Vsi so hvalili pridnega dečka. Peter se je v počitnicah igral. Rad pa je pomagal tudi pri delu.

Pavel pa se ni hotel učiti v šoli. Zato je prejel slabo ixpričevalo. Starši so bili zelo hudi na lenega dečka. Pavel se ni smel igrati v počitnicah. Vsak dan se je moral učiti.



# Kazalo.

3. šolsko leto.

4. šolsko leto.

	Stran		Stran
<i>Jesen</i>	1	<i>Krompir</i>	39
<i>Jesen (Pesem)</i>	2	<i>Trgatev</i>	40
<i>Zemlja</i>	3	<i>Oreh</i>	41
<i>Pogreb</i>	4	<i>Vsi sveti</i>	42
<i>Mlin</i>	5	<i>Krojač in šivilja</i>	43
<i>Cevljar</i>	6	<i>Uganke</i>	44
<i>Uganke</i>	7	<i>Gozd</i>	45
<i>Miklavž in parkelj</i>	8	<i>Smreka</i>	46
<i>Hiša</i>	9	<i>Mixar</i>	47
<i>Jaslice</i>	10	<i>Pismo</i>	48
<i>Zima</i>	11	<i>Kovač</i>	49
<i>Za novo leto</i>	12	<i>Koline</i>	50
<i>Na ledu</i>	13	<i>Požeruh</i>	51
<i>Ptice in zima</i>	14	<i>Zimski dan</i>	52
<i>Berač</i>	15	<i>Kurent</i>	53
<i>Pes in tat</i>	16	<i>Konj</i>	54
<i>Govedo</i>	17	<i>Železnica</i>	55
<i>Pastne šeme</i>	18	<i>Kuretina</i>	56
<i>Trmoglavec</i>	19	<i>Petelinčka</i>	57
<i>Pomlad</i>	20	<i>Veliki teden</i>	58
<i>Orač</i>	21	<i>Polje</i>	59
<i>Dva koxla</i>	22	<i>Jačlana</i>	60
<i>Vrt</i>	23	<i>Cebele</i>	61
<i>Metulj</i>	24	<i>Rjavi hrošč</i>	62
<i>Velika noč</i>	25	<i>Na Gradu</i>	63
<i>Ptičje gnexdo</i>	26	<i>Ljubljana</i>	64
<i>Jagnje</i>	27	<i>Nedelja</i>	65
<i>Crešnje</i>	28	<i>Birma</i>	66
<i>Vas</i>	29	<i>Kosec</i>	67
<i>Cerkev</i>	30	<i>Kresni večer</i>	68
<i>Gluhonemnica</i>	31	<i>Žito</i>	69
<i>Laznik</i>	32	<i>Mlatiči</i>	70
<i>Poletje</i>	33	<i>Pregovori</i>	71
<i>Ogenj</i>	34	<i>Kralj Matjaž</i>	72
<i>Nevihča</i>	35	<i>Gač</i>	73
<i>Kopanje</i>	36	<i>Počitnice</i>	74

# Kazalo

z. letnik leto

Stran

Stran

1	1	1	1
2	2	2	2
3	3	3	3
4	4	4	4
5	5	5	5
6	6	6	6
7	7	7	7
8	8	8	8
9	9	9	9
10	10	10	10
11	11	11	11
12	12	12	12
13	13	13	13
14	14	14	14
15	15	15	15
16	16	16	16
17	17	17	17
18	18	18	18
19	19	19	19
20	20	20	20
21	21	21	21
22	22	22	22
23	23	23	23
24	24	24	24
25	25	25	25
26	26	26	26
27	27	27	27
28	28	28	28
29	29	29	29
30	30	30	30
31	31	31	31
32	32	32	32
33	33	33	33
34	34	34	34
35	35	35	35
36	36	36	36
37	37	37	37
38	38	38	38
39	39	39	39
40	40	40	40
41	41	41	41
42	42	42	42
43	43	43	43
44	44	44	44
45	45	45	45
46	46	46	46
47	47	47	47
48	48	48	48
49	49	49	49
50	50	50	50
51	51	51	51
52	52	52	52
53	53	53	53
54	54	54	54
55	55	55	55
56	56	56	56
57	57	57	57
58	58	58	58
59	59	59	59
60	60	60	60
61	61	61	61
62	62	62	62
63	63	63	63
64	64	64	64
65	65	65	65
66	66	66	66
67	67	67	67
68	68	68	68
69	69	69	69
70	70	70	70
71	71	71	71
72	72	72	72
73	73	73	73
74	74	74	74
75	75	75	75
76	76	76	76
77	77	77	77
78	78	78	78
79	79	79	79
80	80	80	80
81	81	81	81
82	82	82	82
83	83	83	83
84	84	84	84
85	85	85	85
86	86	86	86
87	87	87	87
88	88	88	88
89	89	89	89
90	90	90	90
91	91	91	91
92	92	92	92
93	93	93	93
94	94	94	94
95	95	95	95
96	96	96	96
97	97	97	97
98	98	98	98
99	99	99	99
100	100	100	100

